

Plenarhandling

B9-0501/2023

8.12.2023

FÖRSLAG TILL RESOLUTION

till följd av uttalanden av rådet och kommissionen

i enlighet med artikel 132.2 i arbetsordningen

om 30 år med Köpenhamnskriterierna – att ytterligare driva på EU:s
utvidgningspolitik
(2023/2987(RSP))

**Thomas Waitz, Viola von Cramon-Taubadel, Francisco Guerreiro,
Gwendoline Delbos-Corfield, François Alfonsi, Jordi Solé, Ana Miranda**
för Verts/ALE-gruppen

B9-0501/2023

Europaparlamentets resolution om 30 år med Köpenhamnskriterierna – att ytterligare driva på EU:s utvidgningspolitik (2023/2987(RSP))

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artiklarna 2 och 49,
- med beaktande av slutsatserna från Europeiska rådets ordförandeskap i Köpenhamn av den 21 och 22 juni 1993, även kallade Köpenhamnskriterierna,
- med beaktande av kommissionens meddelande av den 5 februari 2020 *Förbättra anslutningsprocessen – Ett trovärdigt EU-perspektiv för västra Balkan* (COM(2020)0057),
- med beaktande av Europeiska revisionsrättens särskilda rapport 01/2022 av den 10 januari 2022 *EU-stöd för rättsstaten på västra Balkan: grundläggande problem kvarstår trots ansträngningar*,
- med beaktande av sin rekommendation av den 23 november 2022 till rådet, kommissionen och vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik om EU:s nya utvidgningsstrategi¹,
- med beaktande av artikel 132.2 i arbetsordningen, och av följande skäl:
 - A. I artikel 2 i EU-fördraget föreskrivs att ”unionen ska bygga på värdena respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstaten och respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive rättigheter för personer som tillhör minoriteter”. Enligt artikel 49 i EU-fördraget får varje europeisk stat som respekterar de värden som avses i artikel 2 och som förbinder sig att främja dem ansöka om att bli medlem av unionen.
 - B. I sina slutsatser från juni 1993 fastställde Europeiska rådet Köpenhamnskriterierna för anslutning till EU, som grundar sig på artikel 2 i EU-fördraget.
 - C. Montenegro, Serbien, Nordmakedonien, Albanien, Bosnien och Hercegovina, Turkiet, Moldavien och Ukraina är för närvarande kandidatländer för anslutning till EU. Kosovo och Georgien betraktas som ”potentiella kandidater”. Den 23–24 juni 2022 beviljade Europeiska rådet Ukraina och Moldavien och den 15 december 2022 Bosnien och Hercegovina status som kandidatland.
 - D. Den 8 november 2023, när utvidgningspaketet presenterades, meddelade kommissionens ordförande att kommissionen skulle rekommendera rådet att inleda anslutningsförhandlingar med Ukraina och Moldavien, att bevilja Georgien status som kandidatland under förutsättning att regeringen vidtar viktiga reformåtgärder och att inleda anslutningsförhandlingar med Bosnien och Hercegovina så snart som

¹ EUT C 167, 11.5.2023, s. 105.

medlemskapskriterierna i tillräcklig utsträckning har uppfyllts. Den 14–15 december 2023 kommer Europeiska rådet att fatta ett beslut om dessa rekommendationer.

- E. Utvidgningen har varit EU:s mest effektiva utrikespolitiska instrument och en av EU:s mest framgångsrika politiska strategier, men dess effektivitet har minskat väsentligt de senaste åren på grund av att EU, och i synnerhet rådet, inte har levt upp till sina löften. Orimliga förseningar och veton i rådet har avsevärt skadat EU:s trovärdighet och dess förmåga att uppmuntra till politisk omvandling i utvidgningsländerna. Parlamentet är utan tvekan den EU-institution som stöder utvidgningen allra mest.
 - F. En brist på verklig politisk vilja hos vissa av de politiska ledarna i utvidgningsländerna att gå vidare med grundläggande reformer har också skadat EU:s utvidgningspolitik.
 - G. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har gett utvidgningen en ny geostrategisk betydelse. Ett verkligt åtagande för utvidgning är en strategisk investering för stabilitet, demokrati, säkerhet, enighet och välbefinnande i Europa.
 - H. 2023 är det 20 år sedan toppmötet i Thessaloniki, då EU för första gången offentligt engagerade sig för det europeiska perspektivet för länderna på västra Balkan. Sedan dess har endast Kroatien anslutit sig till EU, år 2013.
1. Europaparlamentet välkomnar kommissionens rekommendationer om att inleda anslutningsförhandlingar med Ukraina, Moldavien och Bosnien och Hercegovina samt att bevilja Georgien status som kandidatland. Parlamentet uppmanar i detta sammanhang Europeiska rådet att stödja kommissionens rekommendationer av den 14-15 december 2023. Parlamentet noterar dock att dessa bedömningar i vissa fall grundar sig på geopolitiska överväganden snarare än på påtagliga och konkreta framsteg och reformer som genomförs av kandidatländerna.
 2. Europaparlamentet noterar att de ansträngningar som vissa utvidgningsländer gjort för att uppfylla kraven för medlemskap i enlighet med Köpenhamnskriterierna varit begränsade. Parlamentet beklagar den allvarliga och oroväckande bristen på framsteg – och till och med tillbakagång – från vissa utvidgningsländers sida på deras väg mot EU-anslutning.
 3. Europaparlamentet anser att kommissionens nya metod är ett uttryck för en långsiktig politisk ram som bör vara vägledande för utvidgningsprocessen. Parlamentet understryker att anslutningen till EU alltid måste vara ett meritbaserat förfarande och att varje kandidatland måste bedömas utifrån sina egna meriter i fråga om att uppfylla Köpenhamnskriterierna, särskilt när det gäller att säkerställa full respekt för de mänskliga rättigheterna, demokratin, rättsstaten och respekten för och skyddet av minoriteter.
 4. Europaparlamentet betonar vikten av respekt för och skydd av minoriteter som en viktig del av Köpenhamnskriterierna som bygger på normerna i Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter. Parlamentet begär i detta sammanhang att skyddet för minoriteter följs upp när ett land har anslutit sig till unionen.
 5. Europaparlamentet uppmanar kommissionen och Europeiska utrikestjänsten, särskilt EU:s delegationer på plats, att tillämpa en mer trovärdig och meritbaserad strategi som

är fast förankrad i Köpenhamnskriterierna.

6. Europaparlamentet uppmanar rådet att avstå från att blockera kandidatländernas anslutningsprocesser med hänvisning till bilaterala frågor. Parlamentet begär i detta sammanhang att fördragen ändras så att omröstning med kvalificerad majoritet i rådet tillämpas för de mellanliggande stegen och besluten under anslutningsprocessen, samtidigt som enhällighet bibehålls endast för det sista steget i anslutningsprocessen. Mot denna bakgrund uppmanar parlamentet medlemsstaterna att utöva ett större politiskt tryck på de medlemsstater som missbrukar sin vetorätt under anslutningsprocessen i syfte att lösa bilaterala tvister som helt saknar samband med Köpenhamnskriterierna. Parlamentet beklagar i detta sammanhang djupt att vissa medlemsstaters anakronistiska historiska krav har dykt upp igen, vilket hindrar vissa kandidatländers väg mot EU och avsevärt undergräver EU:s trovärdighet.
7. Europaparlamentet beklagar att Europaparlamentets roll under hela utvidgningsprocessen är extremt begränsad, och efterlyser en starkare parlamentarisk tillsyn över EU:s utvidgningspolitik. Parlamentet uppmanar kommissionen och rådet att ta vederbörlig hänsyn till parlamentets farhågor och krav.
8. Europaparlamentet framhåller den särskilda roll som parlamentariska organ spelar i utvidgningsländerna och efterlyser en förstärkning av deras roll i processen för anslutning till EU, med tanke på den specifika och viktiga roll som de spelar i den nödvändiga reformprocessen, bland annat genom tillnärmning av lagstiftningen, tillsyn och kontakter med medborgarna. Parlamentet påminner om behovet av att EU:s delegationer aktivt stöder sådant interparlamentariskt samarbete i anslutningsländerna.
9. Europaparlamentet upprepar sin oro över rapporterna om att kommissionsledamoten med ansvar för granskning och utvidgning Olivér Várhelyi avsiktligt försöker kringgå och undergräva betydelsen av demokratiska och rättsstatliga reformer i EU:s anslutningsländer. Parlamentet uppmanar med kraft kommissionen att inleda en oberoende utredning av denna fråga och att rapportera resultaten av utredningen till parlamentet och rådet.
10. Europaparlamentet efterlyser ytterligare kraftfulla övervakningsmekanismer för anslutningsländernas reformer och framsteg, utöver kommissionens årliga utvidgningspaket. Parlamentet understryker i detta sammanhang behovet av att i den regelbundna rapporteringen även inkludera frågan om uteblivna framsteg eller tillbakagång på ett systematiskt och öppet sätt. Mot denna bakgrund efterlyser parlamentet ett förtydligande av villkoren för att bedöma allvarlig eller långvarig stagnation eller tillbakagång som ligger till grund för restriktiva åtgärder mot anslutningsländer. Parlamentet upprepar i detta sammanhang sin uppmaning till kommissionen och rådet att häva de restriktiva åtgärder som vidtagits mot Kosovo.
11. Europaparlamentet upprepar sin uppmaning till kommissionen att genomföra rekommendationerna i Europeiska revisionsrättens särskilda rapport 01/2022 för att säkerställa en effektiv inverkan av EU:s ekonomiska bistånd till stöd för rättsstaten på västra Balkan, särskilt genom att utarbeta tydliga riktlinjer och riktmärken för tillämpningen av bestämmelserna om modulering och villkorlighet inom ramen för instrumentet för stöd inför anslutningen (IPA III). Parlamentet upprepar i detta

sammanhang sin uppmaning till kommissionen att begränsa finansieringen av gränsförvaltning inom ramen för IPA III, eftersom detta är till förfång för de grundläggande principerna. Parlamentet efterlyser en ökning av finansieringen inom ramen för IPA III för att förbättra mottagningsvillkoren för migranter och flyktingar samt tillgången till asylförfaranden i länderna på västra Balkan.

12. Europaparlamentet välkomnar den nya tillväxtplan för västra Balkan som kommissionen tillkännagav i samband med presentationen av utvidgningspaketet 2023. Parlamentet uppmanar kommissionen att tillämpa strikta villkor och endast betala ut medel till länder som levererar konkreta resultat och genomför reformer på området för de grundläggande principerna. Mot denna bakgrund uppmanar parlamentet kommissionen att endast ge ekonomiskt stöd till anslutningsländer som verkligen arbetar för goda grannförbindelser och hållbar försoning och som är helt i linje med EU:s strategiska mål, värderingar och intressen, inbegripet EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.
13. Europaparlamentet välkomnar kommissionens förslag till förordning om inrättande av Ukraina-faciliteten², som också kommer att stödja anslutningsrelaterade reformer. Parlamentet upprepar sin ståndpunkt om faciliteten som antogs i oktober 2023. Parlamentet är bekymrat över bristen på framsteg i lagstiftningsförfarandet och uppmanar rådet att snabbt anta en allmän riktlinje om förordningen och den övergripande översynen av den fleråriga budgetramen, så att interinstitutionella förhandlingar kan inledas utan ytterligare dröjsmål.
14. Europaparlamentet uppmanar rådet, kommissionen och utrikestjänsten att stärka den strategiska kommunikationen om fördelarna med utvidgningen både i anslutningsländerna och i medlemsstaterna, med särskilt fokus på att motverka desinformation och intensifiera kampen mot utländsk inblandning.
15. Europaparlamentet betonar behovet av att öka medborgarnas deltagande och det civila samhällets delaktighet i utvidgningsprocessen. EU uppmanas i detta sammanhang att anslå ytterligare resurser till aktörer i det civila samhället som ägnar sig åt EU:s värden och principer, demokrati, fredsbyggande och direkta personkontakter. Parlamentet understryker behovet av att integrera jämställdhet, mänskliga rättigheter (särskilt yttrandefrihet), skydd av minoriteter (såsom romer, hbtqi+-personer och personer med funktionsnedsättning) och skydd av människorättsförsvarare på dessa områden, samt av att fullt ut genomföra principen om icke-diskriminering under hela anslutningsprocessen. Europaparlamentet betonar vikten av att öka de direkta personkontakterna mellan EU:s medlemsstater och utvidgningsländerna.
16. Europaparlamentet efterlyser att de utvidgningsländer som har gjort betydande framsteg med EU-relaterade reformer bör belönas med en mer omfattande och gradvis infasning i EU:s olika politikområden och initiativ samt på den inre marknaden, så att de kan dra nytta av de fyra friheterna. Mot denna bakgrund betonar parlamentet att fördelar och initiativ såsom den europeiska politiska gemenskapen inte är alternativ till eller substitut för utvidgningen, eftersom detta skulle undergräva de legitima strävandena hos de

² Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning av den 20 juni 2023 om inrättande av Ukraina-faciliteten (COM(2023)0338).

länder som vill bli medlemsstater i EU.

17. Europaparlamentet uppmanar nästa kommissionskollegium att utse en särskild kommissionsledamot med ansvar för utvidgning samt att återupprätta generaldirektoratet för utvidgning.
18. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till Europeiska rådets ordförande, kommissionen, vice ordföranden för kommissionen/unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, Europeiska utrikestjänsten, medlemsstaternas regeringar och parlament samt till samtliga utvidgningsländers regeringar och parlament.